

A large portrait of Peter Glas, a man with white hair and red-rimmed glasses, wearing a blue suit and a red patterned tie. The text 'Interview met de Deltacommissaris Peter Glas' is overlaid on the top right of the image.

Interview met de Deltacommissaris Peter Glas

Monique de Vries

Peter Glas

Mr. drs. P.C.G. Glas studeerde Biologie en Nederlands Recht in Leiden. Van 1983-1989 werkte hij als onderzoeker bij het Waterloopkundig Laboratorium (WLK/Delft Hydraulics). Na een paar jaar als senior beleidsambtenaar bij VROM keerde hij terug naar WL/Delft Hydraulics (nu Deltares), eerst als regiomanager Centraal en Oost-Europa en later in lijnfuncties. Per 1 maart 2003 werd hij watergraaf van waterschap De Dommel. In de periode van 2004-2015 was hij lid van het bestuur van de Unie van Waterschappen, waarvan de laatste vijf jaar als landelijk voorzitter. Van 2013 tot 2022 was hij internationaal voorzitter van het OECD Water Governance Initiative. Op 1 januari 2019 werd hij benoemd als deltagcommissaris.

Vanaf de 16de verdieping van de Zùrichtoren in Den Haag heeft Peter Glas, de huidige deltagcommissaris, een schitterend uitzicht op de stad en de zee. Vanaf deze hoogte zie je zelfs de windmolens die zich normaal aan het oog onttrekken. We hebben elkaar al een tijd niet gesproken nadat we vele jaren collega's zijn geweest als dijkgraaf en bestuurslid in de Unie van Waterschappen. Met de koffie op tafel open ik ons gesprek met de eerste vraag.

Hoe zal Nederland er in 2050 uitzien ervan uitgaande dat de plannen zoals die in de verschillende nota's zijn voorgesteld ook zijn uitgevoerd. En welke rol speelt water en het deltagprogramma daarbij?

Peter Glas geeft een toelichting op het Deltagprogramma dat vanaf 2010 effectief is. Elk jaar wordt een programma naar de Tweede Kamer gestuurd als onderdeel van de begroting van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met een uitvoeringsagenda opgehaald bij alle gemeentes, provincies, waterschappen, Rijkswaterstaat en andere departementen. In die uitvoering zit het hoogwaterbeschermingsprogramma voor 3500 kilometer dijken ofwel primaire waterkeringen. Daarvan zal 1500 kilometer in de loop van nu tot 2050 onderhanden moeten worden genomen- versterkt, verhoogd of zelfs teruggelegd. Dat gaan we zien in het landschap. Tot die tijd heeft de regering aangegeven dat **water en bodem sturend** zullen zijn in de ruimtelijke ordening. Het staat zelfs al in het coalitieakkoord!

Dus woonwijken, bedrijventerreinen, onze infrastructuur zullen er anders bijliggen over zo'n 30 jaar. Als we dat niet doen en dat is berekend, dan zal dat leiden tot tientallen miljarden tot zelfs honderdzeventig miljard euro (afhankelijk van het klimaatsscenario) aan schade per jaar.

We keren nog even terug naar het begin van deze eeuw toen naar aanleiding van de hoogwaters op de rivieren in 1993 en 1995 en de zware regenval in september 1998 het programma "Ruimte voor rivier" ontstond en de trits "vasthouden, bergen en dan pas afvoeren". We wisten dus ook toen al dat we aan de vooravond stonden van een enorme wateropgave.

Maar Peter geeft aan dat het gevoel van urgentie is toegenomen: "Op een wrange manier helpt dan natuurlijk dat er vier keer een gortdroge zomer was in de afgelopen vijf jaar, met zichtbare effecten voor de natuur, waar de boeren echt last van hebben en waarover de drinkwatersector aan de alarmbel trekt. Aan de andere kant van het spectrum hebben we in 2021 de overstromingen in Limburg gehad met net over de grens meer dan 200 doden, verdronken, sommigen nooit meer teruggevonden en miljarden euro's schade als je België, Nederland en Duitsland samenneemt". Veertig miljard hebben de verzekeraars uitgerekend. Het huidige kabinet maakt er nu ook echt werk van. Daarvoor zijn nu ook voorzieningen ten laste van het Deltafonds met een doorlooptijd van 14 jaar met elk jaar een toevoeging van zo'n anderhalf miljard. Dan spreek je over twintig miljard euro en dat biedt houvast voor Rijkswaterstaat, de decentrale overheden maar ook voor het bedrijfsleven."

Er zijn in het Deltaprogramma drie hoofdthema's: waterveiligheid, zoet water beschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie. Over het belang van waterveiligheid is eigenlijk geen discussie maar welke van de twee andere thema's is het meest urgent?

"De samenhang is dusdanig dat je daar niet tussen moet kiezen. De zoetwaterbeschikbaarheid en de ruimtelijke adaptatie/klimaatadaptatie met name in de bebouwde omgeving hangen enorm met elkaar samen: een oplossing voor het ene is ook vaak een oplossing voor het andere probleem. Beide maken deel uit van het Deltaprogramma maar beide maken nog geen onderdeel uit van de structurele financiering. Waterveiligheid wordt gezamenlijk gefinancierd door het Rijk en de waterschappen. Voor de andere twee thema's betreft het zogenaamde impulsregelingen, regelingen die een verandering op gang willen brengen. Het geld wat daarvoor in het deltafonds zit wordt opgeteld bij budgetten van mede-overheden. De uitvoering is een gezamenlijk project en de regio is daarmee ook de belangrijkste stakeholder. Alle gemeenten hebben vanaf 2017 stresstesten gedaan voor wat betreft de risico's voor overstroming, wateroverlast, hitte en droogte. Dat heeft geleid tot kaarten met daarop de risico's. Na een dialoog met de burgers en het bedrijfsleven over deze risico's en wat men acceptabel vindt komen er maatregelen waarbij die impulsregelingen behulpzaam zijn. Ik zou wensen dat het Rijk ook structureel blijft bijdragen, aandeelhouder blijft, voor alle drie de onderdelen. Voor de waterveiligheid is dat geborgd voor de duur van het Deltafonds tot 2036. Ik vertrouw erop dat er ook voor de andere twee onderdelen structureel geld beschikbaar blijft."

Welk van die drie thema's is het ingewikkelds in de uitvoering qua techniek, samenhang met andere thema's of politiek draagvlak?

"Dat betreft het lokale schaalniveau, de ruimtelijke inbreiding in de bestaande omgeving. We weten dat zo'n 60% van de grond/bebouwing in private handen is en dat de overheid zelden de dominante positie heeft. Je zult dus altijd een soort publiek/private aanpak moeten zien te vinden. Als we het hebben over de woningbouw opgave dan zijn "as we speak" de mensen op de departementen van Minister de Jonge en Minister Harbers bezig om dat concreet te maken. Water en bodem sturend wordt vertaald in een maatlat. Zuid- Holland heeft bij voorbeeld een convenant gesloten met corporaties, adviesbureaus, Bouwend Nederland en overheden omtrent een normatief kader voor klimaatbestendig bouwen met bijvoorbeeld zoveel mm regen in zoveel uur opvangen in je eigen polder of wijk. Ik mag hopen dat al die nieuwe woonwijken allemaal gebruik gaan maken van die maatlat, dat in al die wijken de kwetsbaarheid voor extreme regenval, hitte en droogte in het stedenbouwkundig en bouwkundig concept worden meegenomen. Ik heb onlangs nog een schop gekregen van de gemeente Goeree Overflakkee met als opdruk "Iedere schop in de grond is klimaatbestendig" En zo is het!"

Waar staan we in 2030?

"We hebben dan echt wel meer inzicht in de stijging van de zeespiegel. Samen met de minister van I en W hebben we een kennisprogramma opgezet voor de herijking van de deltabeslissingen: bv handhaven we onze kustlijn -dat doen we nu door middel van suppletie(zacht) of met stenen en beton(hard). We kijken dan naar de kennisbasis, zijn de cijfers /ontwikkelingen nog zoals ze waren 6 jaar geleden, hoe heeft de samenleving zich ontwikkeld, etc. We maken nu een tussenbalans op om na te denken en eerste berekeningen te doen over wat een stijging van 1 meter of 2 meter of nog meer gaat betekenen. Wat zouden bv de gevolgen zijn voor de huidige kustlijn voor een open Rijn- Maasmond en voor de Maeslantkering, wat zou een sluizencomplex betekenen dat dan veel groter dan IJmuiden is. Dat zou een heel andere oplossing zijn waarmee je de zee met een gesloten kering buiten houdt. Ook voor de afvoer van de grote rivieren hebben zowel een open als gesloten monding grote gevolgen. De rivieren moeten steeds verder worden opgevoerd met de noodzaak tot enorme pompcapaciteit.

Een andere variant is de kustlijn voorwaarts met eilanden voor de kust of kustuitbreiding aan het vasteland. Richting 2030 moeten wij ons op een aantal van die meer principiële keuzes gaan voorbereiden: de vervanging van de Maeslantkering en de Oosterscheldekering of nemen we een andere afslag wat die ook moge zijn: voorwaarts, meebewegen, nog hoger bouwen. Ik zou het wenselijk vinden dat wij daar voor 2030 het debat met de samenleving over voeren en dat moeten wij nu onderbouwen."

Op mijn vraag wat de samenhang is met de afvoer van de grote rivieren antwoordt Peter Glas dat de zeespiegels-tijging grote gevolgen heeft voor de verzilting. Dat wordt nu verdund met veel zoet rivierwater, maar dat is soms schaars. Als voorbeeld geeft hij het unanieme besluit van het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard om geen peilbesluiten (verlaging van het peil in de polder) meer te nemen. Na wat we eeuwen hebben gedaan namelijk het peil steeds aanpassen aan het zakkende land, dreigt het zoute grondwater nu door de bodem van poldersloten te breken en dan krijg je het zoute water niet meer weg. Nu is de druk van het zoete water nog net groot genoeg om dat tegen te houden.

Zouden wij nu de Deltawerken uitvoeren zoals wij ze toen hebben uitgevoerd.

Zijn antwoord is nee. Ze zijn uitgevoerd met de kennis van toen, de urgentie van toen en de spirit van toen- dit nooit meer, we gaan het gevecht aan en dat winnen we- en dat is in hoge mate ook gelukt, niet zonder gevolgen want we hebben natuurlijk enorm aan veiligheid gewonnen, maar iedereen kent ook de worsteling met de waterkwaliteit en de ecologie.

Deltaprogramma

De overheid beschermt Nederland, nu en in de toekomst, tegen overstromingen en zorgt voor voldoende zoetwater. Daarnaast werkt de overheid aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land. In het nationaal Deltaprogramma staat hoe de overheid dat doet. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke organisaties werken samen aan het Deltaprogramma, onder leiding van de deltacommissaris. De deltacommissaris is de onafhankelijke regeringscommissaris voor het Deltaprogramma. De deltacommissaris stuurt op samenhang en voortgang van het Deltaprogramma en op draagvlak bij alle betrokken bestuurslagen voor maatregelen en het programma als geheel. Hij richt zich daarbij niet alleen tot het Rijk, maar tot alle betrokken partijen. De deltacommissaris voert daartoe regelmatig overleg met betrokken bestuursorganen en kan deze organen indien nodig voorstellen hun bevoegdheden in te zetten als de voortgang van het Deltaprogramma dreigt te stagneren

Onze “instrumentenkoffer” wordt steeds groter. De Deltawerken waren echt een strijd tegen het water. Maar de aanpak met staal en beton is inmiddels uitgebreid met ‘bouwen met de natuur’, zoals de suppletie van zand bij de Zandmotor bij Ter Heijde, Ruimte voor de Rivier, en rechtgetrokken beken weer laten kronkelen.

Al tijdens de uitvoering van het Deltaprogramma na de afsluiting van Hollands Diep, Haringvliet en de Grevelingen kwam er een tegenbeweging op gang die heeft geleid tot de keuze voor afsluitbare kering. Maar het ontwerp van de Oosterscheldekering was voor 200 jaar uitgaande van een zeespiegelstijging van niet meer dan 40 cm zeespiegelstijging. Als we nu iets ontwerpen en dat doen we ook al, moeten we dat doen met het oog op eventuele aanpassingen in de toekomst. Bij het ontwerp van de sluisen in IJmuiden is in het fundament al rekening gehouden met een uitbreiding in de toekomst. Idem voor de Afsluitdijk. Maar we zullen nu meer dan toen gebruik maken van de krachten van de natuur om de veiligheid te bieden die we nodig hebben en tegelijkertijd met respect voor landschap en cultuurhistorie. Dat is de adaptieve en toekomstgerichte manier waarop we nu werken. En ondertussen mogen we trots zijn op die Deltawerken.